

**UNA MIRADA A
CLAUDI GÓMEZ GRAU**

GUIA DIDÀCTICA

El treball al camp

A partir dels anys 60, la pagesia de sempre va veure com, lentament, s'anaven transformant les formes de treball a mesura que la industrialització del camp era un fet. La introducció d'una maquinària que passà a substituir el dur treball manual no va ser una realitat arreu de Catalunya fins a la meitat del segle XX. Fins aquest moment, bona part del món rural català continuava arrelat als vells costums i a les velles formes de treball i l'assimilació de les innovacions tecnològiques que havien de revolucionar l'agricultura va ser lenta i costosa.

En la vida de pagès cada estació de l'any corresponia a una activitat o una altra: preparada la terra, arribava la tardor i amb ella l'hora de sembrar, a l'estiu tocava segar i batre.

La terra de la Segarra coneix a la perfecció els solcs que veuen créixer el blat, i és que la producció cerealística marcarà, ja des del segle XVIII, la trajectòria vital de la comarca.

Una trajectòria i uns protagonistes que l'ull i la càmera fotogràfica de Claudi Gómez Grau van saber retratar a la perfecció.

- **Relaciona cada un dels objectes que apareixen en l'exposició amb la tasca per a la qual servien.**

Dalla	sempurar / segar / batre
Sedàs	sempurar / segar / batre
Aixada	sempurar / segar / batre
Fanga	sempurar / segar / batre
Pala	sempurar / segar / batre
Arada	sempurar / segar / batre

- **Intenta esbrinar a partir de les fotografies el significat dels següents conceptes:**

birbar	gallina
vencills	eina utilitzada per estovar la terra
garbes	arrencar males herbes
curro	conjunt de tiges de blat
estaquiots	de corda per lligar garbes
aviram	estaques de fusta per tancar un carro

- **Enumera les diferents tasques agrícoles que apareixen representades en les fotografies.**

- Tria la fotografia que més t'hagi agradat i fes-ne la descripció: qui hi apareix, què estan fent, quan va ser realitzada la fotografia i per qui, ...

Mesurar

- A l'exposició pots veure mesures de gra i mesures de líquid. Dibuixa les tres mesures que hi ha i relaciona cada una d'elles amb les diferents parts que la conformen, el material amb què està feta i el producte que contenia.

segell de garantia			
recipient			
nivell de cabuda			
fusta	argila	llauna	
	blat	vi / oli	

Els oficis tradicionals

A l'igual que el treball al camp ha experimentat nombroses transformacions tant en les seves eines com en els seus protagonistes, també la resta d'oficis, ocupacions i fins i tot comportaments s'han vist modificats amb el pas del temps, els avenços tecnològics i, en definitiva, els canvis socials, culturals i econòmics dels nous anys.

Si busquem en la nostra pròpia memòria col·lectiva, hi trobarem gran quantitat d'oficis que avui en dia ja no existeixen, o que han canviat tant, que són desconeguts per la major part de la població. Parlem de les ocupacions dels nostres avis i besavis que, en un temps encara no massa llunyà, constituïen la realitat quotidiana i formaven part de l'entramat social i econòmic de casa nostra: carboners, ferrers, teixidors, basters, esmolets, forners, cistellers, espardenyers, ... Molts d'ells resten només en el record d'aquells més grans i en els documents gràfics i objectes que es conserven i que ara et mostrem per tal d'intentar recuperar de l'oblit aquest nostre passat immediat.

També en aquest cas, la càmera fotogràfica de Claudi Gómez Grau va saber immortalitzar aquests oficis i els seus màxims protagonistes.

- Relaciona l'objecte amb la seva funció i amb l'ofici per al qual s'utilitzava.

pastera	per enrotllar el fil d'una madeixa formant un cabdell	esmolet
estisores	per transformar les fibres tèxtils en fils	carboner
carbó vegetal	per fer una pasta fina amb farina, sucre i essència	forner
teler	per entrellaçar fils de trama amb els de l'ordit	filadora
neuler	per fer agut el tall o la punta d'una eina	xollador
debanadora	combustible que s'obté cremant llenya	teixidor
esmolet	tallar arran la llana de les ovelles	pastisser
torn	treballar la pasta per fer pa, galetes, ...	

Forners i pastissers

- On hi havia un dels forns més grans de Cervera? _____

Existeix actualment? _____

Cita algun forn que tu coneguis _____

Carboners

- Antigament el carbó vegetal s'utilitzava com a combustible. S'obtenia dels boscos a partir de la carbonització de la llenya i s'elaborava en les carboneres de transformació.

En una fotografia Gómez Grau va retratar una d'aquestes carboneres. El procés començava amb l'elecció del lloc més adient per aixecar la carbonera. En el nostre cas, on es va fer? _____.

Al centre es plantava una estaca vertical entorn la qual es construïa la xemeneia. Al seu voltant es dipositaven uns troncs de manera vertical fins a obtenir el diàmetre definitiu de la base de la pila.

Després es procedia a muntar el segon pis sempre del centre cap a l'exterior. Per acabar, es recobria l'estructura de molsa, fulles, falgueres i terra. L'encesa es feia per la part alta, omplint la xemeneia de brases i tancant-la, de manera que la carbonització anava del centre cap a l'exterior en un procés que durava, en les carboneres més petites, entre 4 i 5 dies.

En la nostra carbonera, en quin moment del procés descrit es troba?

Cistellers

- Si observes bé les fotografies, hi veuràs el retrat d'una família dedicada a la fabricació de cistells. Qui són? _____

Amb quin material treballen? _____

Quins estris fabriquen? _____

- Sovint, fets, costums o activitats que antigament eren quotidians, amb el temps han desaparegut i només en queda el seu record en les dites populars que omplen el nostre vocabulari. Les dones rentant la roba als safarejos públics, en són un exemple.

Podries dir quina dita que encara s'utilitza actualment deriva d'aquesta escena? _____

Filadors i teixidors

- La llana obtinguda amb la xolla d'ovelles s'havia de treballar per tal de convertir-la en fibra òptima per teixir. Primer calia netejar-la, després cardar-la, pentinar-la i, finalment, filar-la. Com s'anomenen els estris que s'utilitzaven per dur a terme aquest darrer treball?

Relaciona'ls amb la seva funció.

estri on es col·locava la madeixa de llana preparada _____

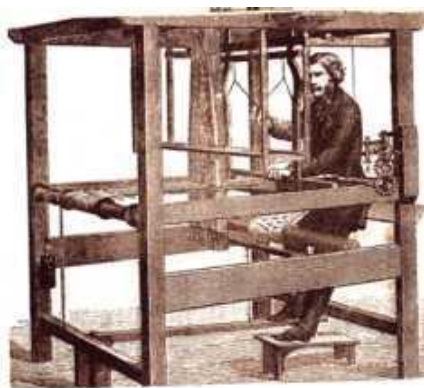
roda en vertical que feia girar el fus on s'enrotllava el fil _____

Ja tenim el fil que ens servirà per teixir ...

- Antoni Messeguer era un dels teixidors que tenia taller a Cervera.

Per quin renom se'l coneixia? _____

El Museu Comarcal de Cervera ha conservat el teler manual que ell havia utilitzat. Fixa't bé en les fotografies on apareix treballant i en el teler que s'hi exposa i intenta identificar els diferents elements que formen un teler, tenint en compte la definició que et proposem.

plegador d'ordit

llicjos

plegador de tela

batà

Teler manual horitzontal utilitzat ja des de l'edat mitja

Plegador d'ordit: Corró de fusta, ferro o alumini, amb peces normalment metàl·liques a cada extrem, en el qual s'enrotllen els fils d'ordit.

Lliços: Malles que tenen un forat petit al mig per on passa el fil d'ordit corresponent, muntades sobre unes barres o marc que serveix per a classificar i fer pujar o baixar, amb els peus, els fils d'ordit.

Llançadora: Peça de fusta en forma de barca amb les extremitats amb puntes de ferro que conté el fil de trama. Dins el teler té un moviment de dreta a esquerra i d'esquerra a dreta per sobre de les taules.

Batà: Òrgan d'un teler, dotat d'un moviment d'oscil·lació entorn d'un punt, que suporta les taules, sobre les quals corre la llançadora.

Plegador de tela: Mecanisme que enrotlla o plega el teixit fabricat.

Una mirada pròpia

El treball a la Segarra segons els ulls de Claudi Gómez Grau

Claudi Gómez Grau (Cervera, 1907 - Lleida, 1989) té, indiscutiblement, un lloc propi en la història social i cultural de la comarca que el va veure néixer. Entre els molts perfils professionals que va desenvolupar Claudi Gómez Grau com a activista cultural, el món de la imatge és el que millor el defineix i el que ara ens ocupa. De la seva llarga trajectòria com a retratista -pels seus ulls van passar la major part de segarrencs immortalitzats en moments més o menys importants de les seves vides- volem destacar, en aquesta exposició, la seva important tasca com a cronista de les diferents formes de vida i de treball de la Segarra.

Una crònica en forma d'imatges gràfiques que ens atansa a unes feines tradicionals que, en la majoria dels casos, han desaparegut o, si més no, s'han transformat en gran mesura amb la introducció i assimilació de la industrialització.

Així doncs, el treball fotogràfic de Claudi Gómez Grau no és només un document estètic i de reconeixement d'indrets i personatges sinó que és també, un document etnogràfic que ens transporta, d'una forma directa i vivencial, a uns anys i unes maneres que, d'altra forma i inexorablement, anirien caient en l'oblit del temps.

El recorregut que ara us proposem té com a fil conductor les feines i eines més habituals d'una Segarra dominada pel seu paisatge agrícola, i és producte de la selecció de dos importants arxius: l'Estudi Fotogràfic Gómez Grau de Cervera i l'Arxiu Fotogràfic del Servei d'Audiovisuals de la Fundació Pública Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida.

El personatge

- **Quan i on va néixer Claudi Gómez Grau?**

- **L'import llegat fotogràfic que ens ha deixat Claudi Gómez Grau on pot consultar-se actualment?**

- **Coneixes alguna altra activitat que hagués realitzat durant la seva rica trajectòria professional?**

- **Assenyala l'opció o les opcions que consideris més adequades per definir del treball fotogràfic que has vist en aquesta exposició de Claudi Gómez Grau.**

- fotografia d'entreteniment**
- document etnogràfic**
- document estètic**
- retrat històric**

Exposició produïda pel Museu Comarcal de Cervera

**Elaboració de la guia:
Carme Bergés Saura. Museu Comarcal de Cervera**